

1. ПАДІННЯ

Перший день. Початок його останнього шансу.

— Це ті, хто вижив?

Керманич стояв поряд із заступницею директора Південного Округу, за забрудненим однобічним склом, пильно дивлячись на трьох осіб, які сиділи у кімнаті допитів. Ті, що повернулися з дванадцятої експедиції до Нуль-зони.

Заступниця директора, висока, худорлява, чорношкіра жінка років за сорок, ніяк не озвалася до нього, що не здивувало Керманича. Вона не витрчала на нього зайвих слів, бо ж він, тільки заселившись у понеділок, вранці у вівторок уже й вийшов на роботу. Не щастило йому і на зайвий погляд від неї, окрім тих випадків, коли він сказав їй та решті співробітників називати його «Керманичем», а не «Джоном» чи «Родрігесом». Якусь мить вона помовчала, а потім відповіла: «У такому разі, називайте мене Рейс, а не Грейс»^{*}, чим трохи звеселила решту присутніх. Відвернення уваги від свого справжнього імені на інше, не

^{*} В оригіналі гра слів: Грейс пропонує називати себе Patience (Терпіння), а не Grace, бо її ім'я омонімічне до «Благодать». Терпіння і Благодать — у християнстві Божі блага і чесноти. Далі обігрується ця гра слів.

менш значуще, трохи зацікавило його. «Та все гаразд, — мовив він, — я просто називатиму вас Грейс», певний, що це їй не засмакує. А вона парировала тим, що постійно посиалася на нього як на «виконавця обов'язків» директора. Це було правдою: між її керуванням і його сходженням була прірва, долина часу і форм документів, які треба заповнити, звільнення і наймання персоналу. Тому питання повноважень усе ще лишалося нез'ясованим.

Але Керманич мав за краще думати про неї ні як про Рейс, ні як про Грейс. Він волів сприймати її як абстракцію, коли не обструкцію. Вона змусила його сидіти й передивлятися те старе ознайомче відео про Нуль-зону, точно знаючи, що воно — тільки початкове і вже застаріле. Вона вже збагнула, що їхні стосунки ґрунтуватимуться на ворожнечі. Принаймні з її боку.

— Де їх знайшли? — спитав він її тепер, коли хотів запитати, чому їх не вивели окремо одне від одного. Бо у вас дисципліна кульгає на обидві ноги, бо ваш відділ уже сто років тому перетворився на паперових шурів? Отут шури, у льосі, усе нанівець точать.

— Читайте справи, — сказала вона, даючи зрозуміти, що він мав це раніше прочитати.

Потім вона вийшла з кімнати.

Залишивши Керманича тільки для того, щоб розглядав справи на столі й трьох жінок за склом. Звісно, справи він читав, але сподівався уникнути невсипущої уваги заступниці директора, а то ще, можливо, й дізнатися про її думки. Він читав, уривками, і її особову справу, але досі не мав про неї жодного уявлення, не відчував її, окрім її реакцій на нього.

Його перший робочий день налічував усього чотири години, а Керманич уже відчував, що геть просякнувся оцією тьмяною, химородною будівлею, зі зношеним протертим

зеленим килимом та застарілими поглядами інших працівників штату, кого тільки встиг він побачити. Відчуття деградації просякало все, навіть сонячне світло, яке трохи скося падало крізь високі прямокутні вікна. Він убрався у свій звичайний чорний формений піджак, білу сорочку з блакитною краваткою, чорні черевики, зранку начищені. Тепер його дивувало, чого він так цим переймався. Йому не подобалося давати волю таким думкам, бо він не підіймався над цим — був усередині цього, — але їх було важко притлумити.

Керманич гаяв час, вдивляючись у цих жінок, хоча їхня зовнішність мало що йому казала. Усі вони були в однаковій уніформі невідомо якої армії, але в цих одностроях вони водночас виглядали і як прибиральниці хтозна якого помешкання. Голови у всіх них були поголені, нібито ці жінки заразилися на якихось паразитів, вошей чи що, а не постраждали від дечого ще незбагненнішого. На обличчі кожної застиг однаковий вираз, або можна було б сказати, що не було виразу взагалі. «Не думай про них як тих, що мають імення, — казав він собі під час вильоту. — Нехай просто несуть тягар своїх функцій. А я вже потім». Але Керманичу ніколи не було до душі стояти осторонь. Він любив занурюватися в глибінь, намагався досягти такого рівня, де висвітлюються деталі, що не приголомшували б його.

Топографа знайшли в її будинку: вона сиділа у кріслі в своєму патіо.

Антрополога знайшов її чоловік, постукавши у двері чорного ходу його клініки.

Біолога знайшли у заростях на дільниці за кілька кварталів од її будинку: вона стояла, втупившись у поруйнований цегляний мур.

Точнісінько як і в членів попередньої експедиції, у них не лишилося жодних спогадів про шлях, який вони були

знайшли, перетнувши невидиму межу Нуль-зони. Жодна з них не пам'ятала, як оминула блокади, паркани та інші перешкоди, що їх порозставляли навколо межі військові. Жодна з них не знала, що сталося з четвертою учасницею експедиції — психологом, яка, до речі, була директоркою Південного Округу і відмела всі заперечення, щоб вести цю справу інкогніто.

Ні в кого, напевно, не було забагато спогадів узагалі про будь-що.

У кафетерії, снідаючи вранці, Керманіч дивився у широчезне — на всю стіну — вікно, яке виходило на внутрішній дворик, де безліч кам'яних столиків, а потім — на людей у черзі, що човгали ногами — замало все ж таки як на таку велику будівлю, — і спитав у Грейс:

— А чому ніхто не радіє поверненню експедиції?

Вона обдарувала його довгим зверхнім поглядом, от начебто він був особливо тугодумним учнем у спеціалізованому класі для розумово відсталих.

— А чому — як на вашу думку, Керманічу?

Вона вже встигла надати його імені іронічного забарвлення, тож він почувався немов грузило на одній з дідівських вудок, яким на роду написано загрузати в мулі на дні десятків ставків.

— Ми вже все це пройшли з минулою експедицією. Вони витримали дев'ять місяців допитів, а ми й досі нічого від них не дізналися. І весь цей час вони вмирали. Як би ви почувалися на їхньому місці?

Тривалі місяці дезорієнтації, а потім — смерть від особливо злоякісної форми раку.

Він поволі кивнув у відповідь. Звісно, вона мала слушність. І його батька забрав рак. Керманіч і не думав про те, як це може вплинути на штат. Для нього все це було